

DIGITÁLIS OKTATÁS

2020

Országos felmérés a digitális munkarendről

A felmérést kiadta:

az Országos Diáktanács tagjai és póttagjai

A kiemzést végezte:

Ázbej Theodor – tag (Budapest),
Boncsarovszky Péter - póttag (Győr-Moson-Sopron megye),
Ercsi Dániel - póttag (Bács-Kiskun megye),
Horváth Csongor - tag (Komárom-Esztergom megye),
Hutter Róbert Iván - póttag (Budapest),
Kelemen Anna - póttag (Komárom-Esztergom megye),
Lajer Bettina - póttag (Heves megye),
Szilas Kincső - tag (Budapest)

Budapest

2020

TARTALOMJEGYZÉK

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	2
2. BEVEZETÉS	2
3. FELMÉRÉS MÓDSZERTANA.....	3
4. EREDMÉNYEK.....	4
4.1. Eszközellátottság.....	4
4.2. Pedagógiai módszertan	4
4.3. Általános tapasztalatok	8
4.4. Javaslatok.....	10

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az Országos Diáktanács tagjai és póttagjai által végzett felmérésre az ország valamennyi megyéjéből összesen 7687 válasz érkezett.

A válaszok alapján elmondható, hogy összességben a tanárok és a diákok felkészülten, jól alkalmazkodtak az új, tantermen kívüli, digitális munkarend adta különleges helyzethez. A vizsgált időszak alatt, a válaszoló diákok országszerte a történelem és az idegen nyelvek oktatását tartották a legeredményesebbnek.

A kérdőívet kitöltők több mint 90%-a rendelkezik a digitális munkarendhez szükséges, tanulásra alkalmas eszközzel. A válaszadók 84%-a rendelkezik megfelelő felszereléssel ahhoz, hogy részt tudjon venni teljeskörű online tanórán (hanghívásban). A legtöbbet használt hang/videóhívás lebonyolítására képes szoftver a Zoom volt.

A felmérés alapján a tantermen kívüli, digitális munkarend során a leggyakrabban alkalmazott digitális felület az e-KRÉTA rendszere volt, ezt követte a Google Classroom, a közösségi oldalak, az email és a Redmenta.

Az online órák, az online konzultációs lehetőségek és tanári magyarázatok mértéke döntő szerepet alkot a tanulók megelégedettségében a tantermen kívüli, digitális munkarend eredményességéről. Azok a tanulók, akik több online órán vettek részt, eredményesebbnek ítélték a digitális munkarendet.

A válaszok alapján kijelenthető, hogy a digitális munkarendben való tanulás nem igényelt a tantermi oktatásnál több időt a gimnáziumi tanulók körében. Ezzel ellentétben az új körülmények között az általános iskolai tanulóknak sokszor jelentősen több időre volt szükségük a tananyag elsajátítására, mint korábban.

A válaszadók körében a legnépszerűbb javaslat a hagyományos, tantermi oktatásra való visszatérésre vonatkozóan az volt, hogy folytassák a különböző digitális platformok használatát a mindennapi oktatásban.

2. BEVEZETÉS

Magyarországon az újfajta koronavírus (SARS-CoV-2) 2020. március elején jelent meg. A vírus tovább terjedésének lassítására és megakadályozására a kormány rendkívüli egészségvédelmi intézkedéseket vezetett be. Az intézkedések egyikeként, március 14-én döntés született a köznevelés ideiglenes átszervezéséről. Ennek megfelelően, az intézmények nem zártak be, ehelyett életbe lépett egy rendhagyó tantermen kívüli, digitális munkarend.

A tantermen kívüli, digitális munkarend alatt a tanulók nem látogatták a köznevelési intézményeket, az oktatási-nevelési munka az online térben folytatódott. A szokatlan és új munkarend életbelépése rendkívül gyors helytállást követelt a diákoktól, a pedagógusoktól és a szülőktől. Ez azt eredményezte, hogy az oktatásban sok új, eddig nem alkalmazott módszertani gyakorlat vette át a hagyományos, tantermi oktatás szerepét.

Az új digitális munkarend eredményességének és tapasztalatainak vizsgálatára az Országos Diáktanács tagjai és póttagjai 2020 május végén országos felmérést indítottak. A tagok által közzétett "DIGITÁLIS OKTATÁS 2020" kérdőívre egészen 2020. június végéig érkeztek válaszok, összesen 7687. Ezen dokumentum a fenti felmérés módszertanát, valamint a felmérésben résztvevő diákok tapasztalatainak, észrevételeinek és javaslatainak összegzését mutatja be.

3. FELMÉRÉS MÓDSZERTANA

Az Országos Diáktanács tagjai és póttagjai által közzétett "DIGITÁLIS OKTATÁS 2020" felmérésben egy online kérdőív kitöltésével lehetett részt venni. Az adatgyűjtés időszaka 2020. május végétől, június elejéig tartott.

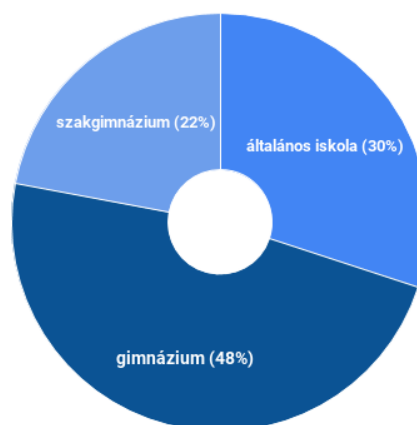
A felmérés célközönsége a magyar köznevelésben tanulók azon halmaza, amely tanulója az általános iskolai, gimnáziumi és szakgimnáziumi nevelés-oktatást ellátó intézmények valamelyikének. Ennek megfelelően a kérdőív elektronikus úton, a diaktajekoztatas.hu szerkesztőségének közreműködésével továbbításra került a KIR-ben szereplő érintett oktatási intézményeknek és diákönkormányzataiknak. A válaszadó tanulók eloszlását intézménytípusonként az 1. ábra mutatja.

A kérdőív további terjesztését az Országos Diáktanács tagjai és póttagjai, valamint több megyei és települési ifjúsági vagy diákönkormányzat segítette azáltal, hogy azt a saját közösségi oldalainon megosztották.

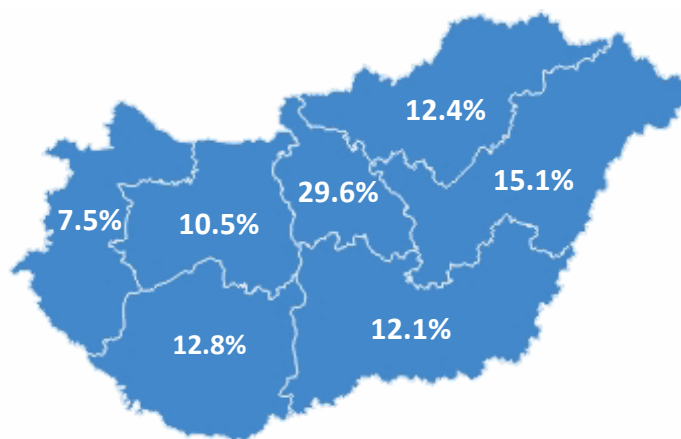
A felmérés kérdőívének összesen 60 kérdése rávilágít a válaszadó diákok eszközellátottságára, elégedettségére és általános tapasztalataira. A kérdőív egyik legfőbb eleme, hogy lehetőséget biztosít a válaszadónak arra, hogy saját szavaival, bővebben is kifejezve megoszthassa tapasztalatait (különös tekintettel a

nehézségekre és a jó gyakorlatokra), valamint javaslatot tehesen arra, hogy a tantermen kívüli, digitális munkarend mely gyakorlatai épüljenek be a hagyományos tantermi oktatásba.

A kérdőívre végül összesen 7687 válasz érkezett. Válaszok az ország valamennyi megyéjéből érkeztek, a területi eloszlás megközelíti a teljes népesség területi

1. ábra – válaszoló tanulók eloszlása intézménytípusonként

2. ábra – felmérésben résztvevők eloszlása régióként

eloszlása alapján vártakat. A válaszadók területi eloszlását a 2. ábra mutatja.

4. EREDMÉNYEK

4.1. Eszközellátottság

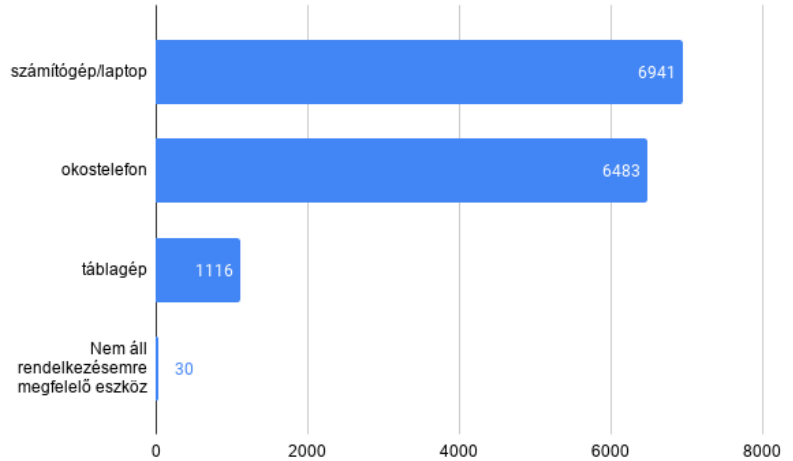
A kérdőívet kitöltők több mint 90%-a rendelkezik a digitális munkarendhez szükséges, tanulásra alkalmas eszközzel (3. ábra). Többségük a tantermen kívüli, digitális munkarend alatt számítógépet használt az otthoni tanulásra és felkészülésre. Azok a válaszolók, akik állításuk alapján nem rendelkeztek megfelelő eszközzel többségükben rendelkeznek okostelefonnal, ám ez véleményük szerint egyedül nem megfelelő eszköz az otthoni tanuláshoz. Tanulásra alkalmas eszköz hiányában sok diák kapott eszközt iskolájától, vagy volt lehetőségük iskolájukba bejárni tanulni.

A kutatásból kiderül, hogy a válaszolók többsége rendelkezik valamilyen online kommunikációhoz szükséges eszközzel. A válaszoló diákok közel 90%-a rendelkezik hangszórával, 76,6%-a webkamerával, 84,4%-a mikrofonnal, és csupán 6%-a egyikkel sem (4. ábra). Ez a válaszoló diákok többségének lehetővé tette, hogy online órákon és konzultációkon vegyenek részt.

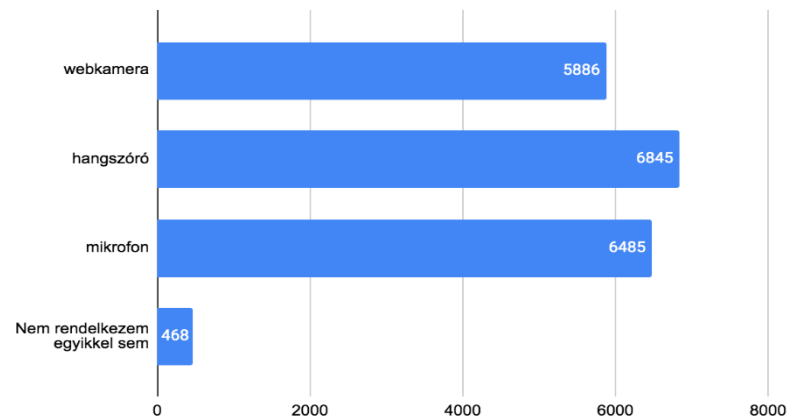
4.2. Pedagógiai módszertan

A tantermen kívüli, digitális munkarend sajátossága, hogy a tanárok és a diákok az Oktatási Hivatal oldalán közzétett módszertani ajánlások és saját tapasztalataik alapján alakították ki tanítási és tanulási rendjüket. Ez azt eredményezte, hogy az oktatásban széleskörű, változatos és innovatív megoldások születtek.

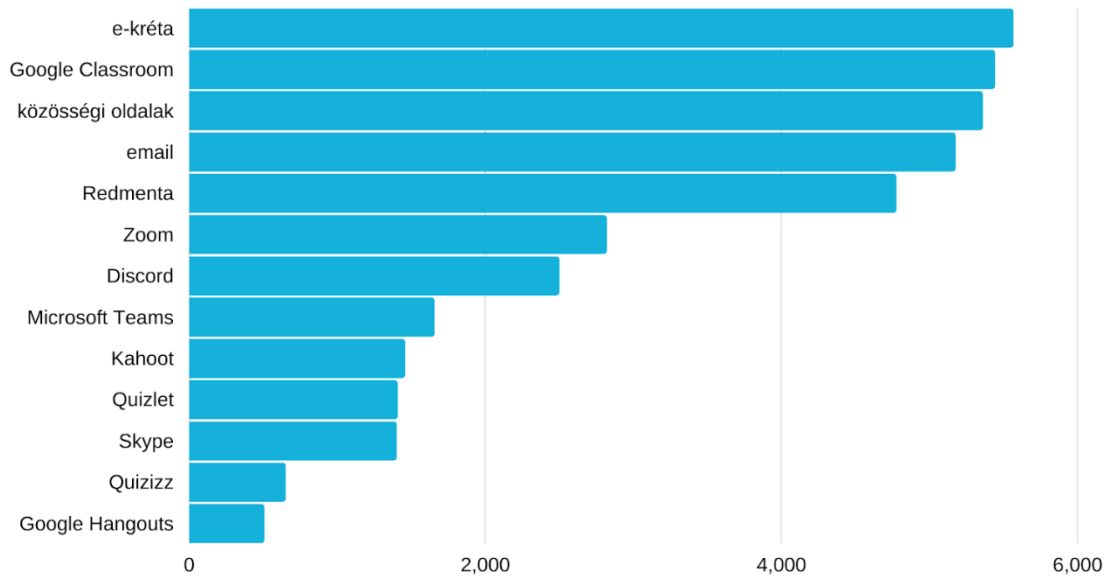
A felmérést kitöltő diákok tapasztalatai alapján nem alakult ki nagy különbség országrészenként és intézménytípusonként a gyakorlatok és számonkérések terén. A digitális munkarend során leggyakrabban alkalmazott online felületek a tananyag leadásához az e-KRÉTA, a közösségi oldalak, a Google Classroom, a Zoom, a Discord és Microsoft Teams voltak. A leggyakrabban használt digitális platformokat az 5. ábra szemlélteti.

3. ábra – eszközellátottság a válaszadók körében

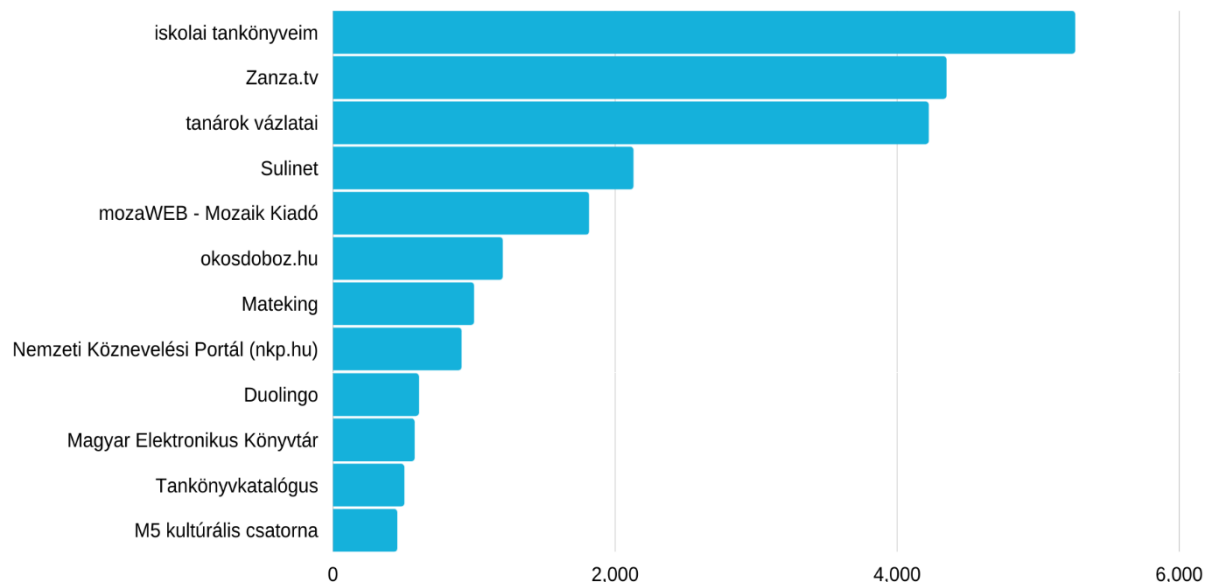
4. ábra – a tanulók rendelkezésére álló informatikai eszközök

5. ábra – leggyakrabban használt online felületek

A fenti rangsor a különböző digitális platformokról meglepetést okozott a kutatás szerzőinél, ugyanis azon a Microsoft Teams csak a 8. helyen szerepel, miközben az állami Tisztaszoftver Programnak eredményeképp valamennyi intézménynek lehetősége van arra, hogy díjmentesen biztosíthatson Microsoft Office 365 fiókokat pedagógusai és tanulói számára. Az Office 365 beépített szolgáltatása a Microsoft Teams, így az eredményből következtethető, hogy a Tisztaszoftver Programot kihasználó intézmények kisebbségben vannak.

A válaszoló diákok leggyakrabban papíralapú tankönyvekből és tanáraik jegyzeteiből tanultak. A tananyag hozzáférésehez használt leggyakoribb online felület a zanza.tv, de egyaránt jellemző még a 6. grafikonon bemutatott egyéb államilag és piaci alapon biztosított platformok használata is.

6. ábra – tananyagszerzéshez leggyakrabban használt felületek

Jellemző a különböző kérdőív-formájú platformok népszerűsége is, amit sokszor alkalmaztak a számonkéréseknél. Legtöbbször beadandó házi feladatok, online kvízek, vagy sokszor online felelet formájában került sor visszacsatolásra. A számonkérések formáit a válaszoló diákok

sokszor változóan eredményesnek, de többnyire megfelelőnek, és hatékonyak tartották. A válaszoló diákok 44%-a állította azt, hogy nem nőtt a számonkérések száma, 22,2%-a, hogy csökkent a számonkérések száma, és 1,5%-a, hogy egyáltalán nem voltak számonkérések. A válaszolók 33,3%-a számolt be arról, hogy tapasztalataik alapján növekedett a számonkérések száma.

A felmérésből következtethető, hogy a tananyag minősége és annak leadási formája tárgyanként változó volt.

Magyar nyelv és irodalom tantárgyból jellemző volt, hogy a pedagógusok saját jegyzetüket osztották meg diákjaikkal, vagy tankönyvi fejezetet adtak ki számukra. Az online órák alkalmazása változóan jellemző volt.

Matematika tantárgyból az esetek túlnyomó többségében az online órákon keresztül való tanítás volt a legjellemzőbb, amit a válaszoló diákok többnyire eredményesnek ítélnék. Ahol nem volt lehetőség online konzultációra, ott a válaszolók jellemzően kevésbé eredményesnek értékelték a matematika oktatását. Az általános iskolások körében sok helyen kevés lehetőség adódott az online konzultációra, ami nehezítette a diákok felkészülését.

Történelem tantárgyból a tanárok legtöbbször tankönyvi fejezet formájában adták ki a tananyagot. A gimnáziumokban ez kiegészült azzal, hogy sokszor interneten is megtalálható forrásokat elemeztek. A tapasztalatok alapján a válaszoló diákok országsszerte eredményesnek találták a történelem oktatását annak ellenére, hogy a tananyagról való konzultációra és az online órákra sokszor kevesebb lehetőség volt.

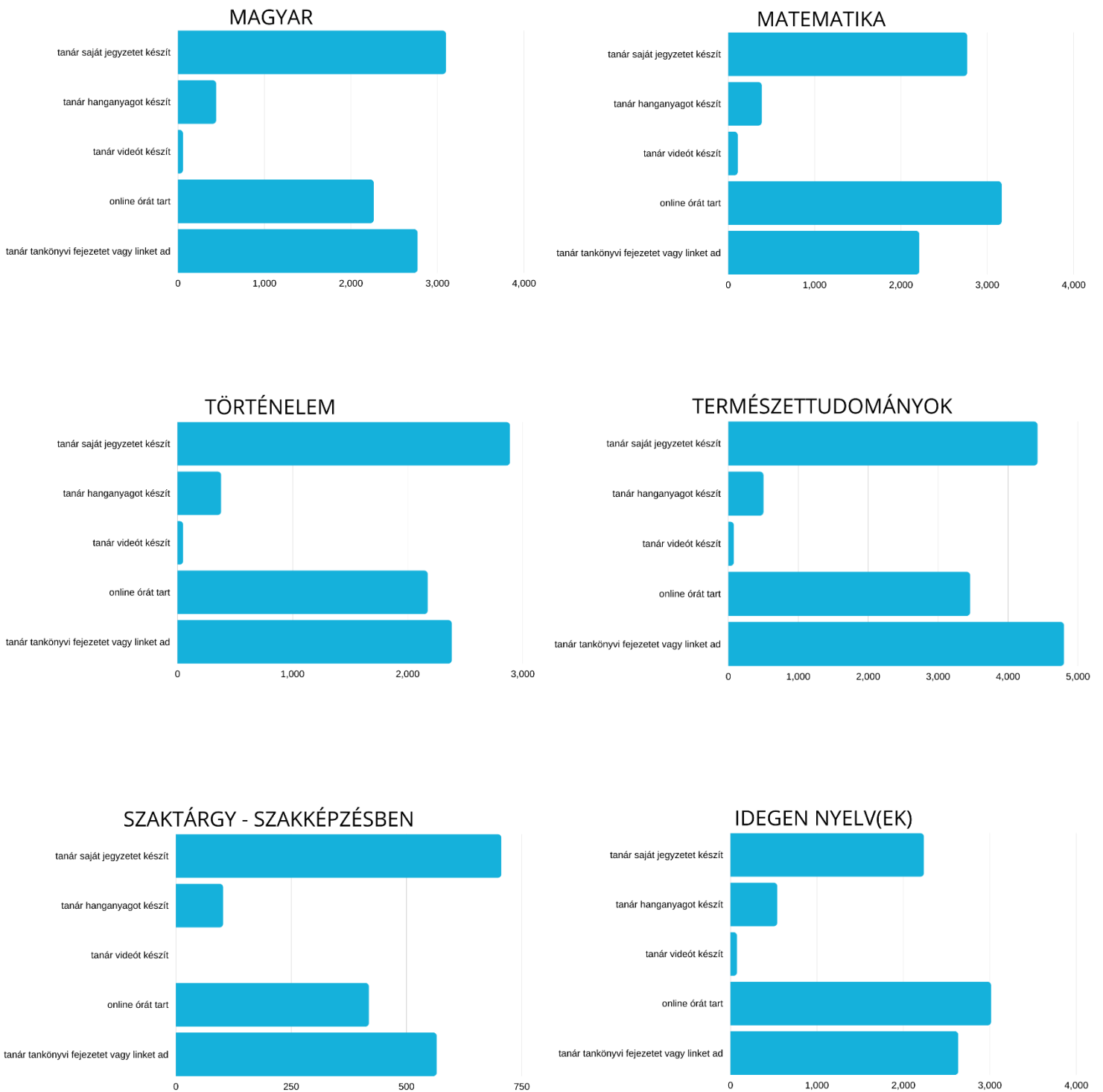
A fizika, kémia, biológia és földrajz tantárgyak tanításának eredményességét a különböző intézménytípusokban változóan eredményesnek értékelték a válaszolók. A természettudományos tantárgyak tanításánál változó módon jelent meg az online órák gyakorlata és a feladatok kiadása konzultációs lehetőség nélkül, amit a diákok összességében változóan eredményesnek ítélték.

A diákok többnyire eredményesnek értékelték az informatika tantárgy tanítását, ami általában tanári jegyzetek alapján történt, és online órákkal egészült ki. Volt olyan szakgimnázium, ahol többek között ECDL vizsgára is tudtak készülni a diákok. A szakképzésben a szaktárgyak oktatása a diákok véleménye alapján országsszerte változóan eredményes volt. Ezek sok esetben a válaszadó által tanult többi tantárgy közül a legalacsonyabb eredményességű volt.

Az idegen nyelvek oktatásának eredményessége a válaszoló diákok véleménye alapján országsszerte magas volt, ami többek között a rendszeres online óráknak, és konzultációs lehetőségeknek köszönhető. A matematikához hasonlóan itt is komoly nehézségekbe ütköztek azok, akinek nem volt lehetőségük a tananyagról való konzultációra.

Az erkölcsstan, etika, életvitel és hittan, valamint a művészeti tantárgyaknál (vizuális kultúra, ének-zene, média, tánc és dráma) általában online órák nélkül valósult meg az oktatás. A helyzet hasonló volt az általános iskolások körében a környezetismeretnél, valamint a középiskolásoknál a társadalom-, és gazdaságismereti tantárgyaknál. Az osztályfőnöki órák jellemzően online módon voltak megtartva.

Összegzésként elmondható, hogy a válaszoló diákok országsszerte a történelem és az idegen nyelvek oktatását tartották a legeredményesebbnek. A készségtárgyak, természettudományos tárgyak, és a szaktárgyak oktatásának eredményességét pedig országsszerte az átlagnál alacsonyabban értékelték. A különböző tantárgyak tanításánál alkalmazott gyakorlatokat a 7. ábra mutatja be.

**7. ábra – tanítási gyakorlat tantárgyanként (egyszerre több válasz is jelölhető volt)
Figyelem, a skálázás diagramonként eltérhet!**

4.3. Általános tapasztalatok

A kérdőívet kitöltő diákok úgy vélik, tanáraik felkészülten, és jól alkalmazták a digitális munkarend módszereit. Ennek ellenére, véleményük szerint egy-egy új anyagrészt közömbösen, változó érthetőséggel és eredményességgel tudtak átadni számukra a pedagógusok.

A tantermen kívüli, digitális munkarend alatt végzett munkára (beadandók, házi feladatok), a diákok általában megfelelő visszajelzést kaptak tanáraiktól. Azokban az esetekben, ahol a diákok nem kapnak megfelelő visszacsatolást, ott egyaránt jellemző az alacsony vagy változó segítőkészség, amely a pedagógusok és a diákok közötti folyamatos kapcsolat hiányára mutat rá.

A válaszok szerint az új tananyag átadásának eredményessége és a pedagógusok visszajelzése a diákok felé sokszor a tanárokkal való konzultáció és az online órák lehetőségétől függ. Kimutatható, hogy sokan nem éltek az online órák lehetőségével annak ellenére, hogy az intézmények túlnyomó többsége használt valamilyen videokonferenciára alkalmas szoftvert. Az online órák és a konzultációk hiánya meghatározó mértékben befolyásolta a tanulók megelégedettségét a digitális munkarend eredményességéről.

Abban a kérdésben megoszlik a válaszadó diákok véleménye, hogy inkább tantermen kívüli, digitális munkarendben vesznek részt szívesebben, vagy a hagyományos, tantermi oktatásban. A semlegességet kizárva, a kitöltők inkább a hagyományos, tantermi oktatást választották.

Pozitívként említhető meg, hogy igaz, változó rendszerességgel, de a diákok segítettek egymásnak a tananyag megértésében és tanulásában.

A válaszoló diákok számára általában adottak voltak a nyugodt körülmények, melynek köszönhetően, zavartalanul tudtak figyelni az adott online órára, ha volt, vagy jól tudtak összpontosítani egy-egy feladatra.

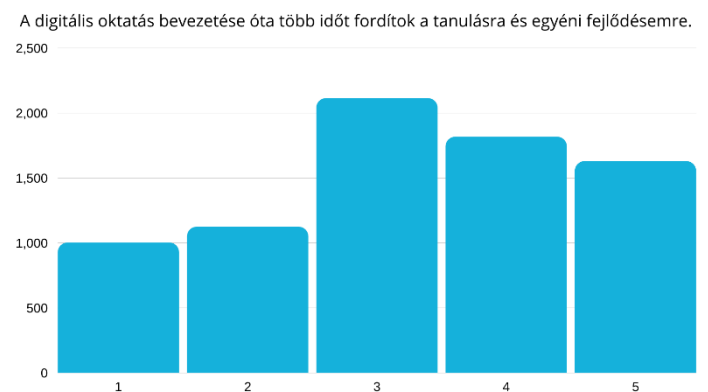
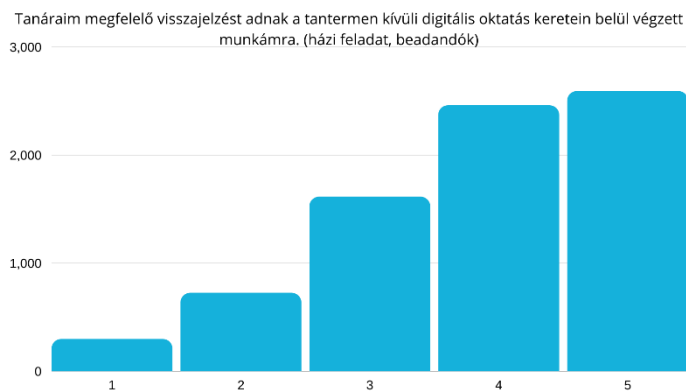
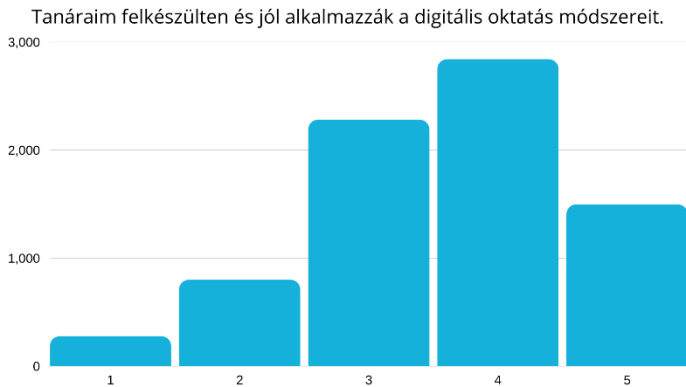
A válaszok alapján elmondható, hogy általánosságban nem kellett több időt fordítani a tanulásra, habár a válaszok alapján az általános iskolások körében sokszor jelentősen több időt kellett tanulásra fordítani, mint amennyit tantermi keretek között kell.

A válaszadó tanulók által leggyakrabban megemlített nehézség abból adódott, hogy sok esetben a pedagógusok tanítási időn kívül kérték számon a tanulóktól a beadandó feladatokat, amelynek következtében nehezzé vált a munka és pihenés közötti megfelelő egyensúly kialakítása.

A szakképzésben tanuló diákok jelezték, hogy számukra nehézséget okoztak az elmaradt szakmai gyakorlatok, ami jelentős hátrányt okoz a munkaerőpiacon való indulásukban.

A felmérés hangsúlyt fektet a diákok mentális egészségének kérdésére is. A válaszadók 5%-a járt iskolapszichológushoz a digitális munkarend bevezetése előtt és 7,2%-a érezte szükségét annak, hogy a kialakult helyzetben iskolapszichológushoz forduljon. Közel 14%-a válaszolóknak szívesen fordulna iskolapszichológushoz online, akár anonim módon.

A válaszadók általános tapasztalatait összefoglaló bemutató diagrammok a 8. ábrában láthatóak.

8. ábra – általános tapasztalatokat összegző grafikonok
1: egyáltalán nem értek egyet, 5: teljes mértékben egyetértek
Figyelem, a skálázás diagramonként eltérhet!

4.4. Javaslatok

A felmérés kiemelt célja a tantermen kívüli, digitális munkarend hatékony és eredményes gyakorlatainak összegzése. Ezért a kérdőívben lehetőségük volt a válaszadónak arra, hogy megfogalmazzák saját javaslataikat a hagyományos, valamint az esetlegesen ismét bevezetésre kerülő digitális munkarendre vonatkozóan. A kérdőív kitöltése során összesen 2977 (39%) válaszadó élt ezzel a lehetőséggel. A beérkezett javaslatok, és a többszörösen felmerülő elemeket összegeztük.

A digitális munkarendre vonatkozó felmérésben a diákok körében a leggyakoribb javaslat az volt, hogy a hagyományos tantermi oktatásba való visszatérés után is folytassák a különböző digitális platformok (Redmenta, Google Classroom, Microsoft Teams, Quizlet, Kahoot, stb.) használatát az intézményekben. Ezalatt a válaszadók a beadandó feladatok elektronikus úton való leadását, a házi feladatok elektronikus feljegyzését, az órai jegyzet feltöltését, a tudás - játékos kvíz formájában való - összefoglalását, gyakorlását értik.

Összességében kimutatható, hogy a diákok véleménye alapján a pedagógusok döntő többsége sikeresen alkalmazkodott az új helyzethez és eredményesen adták át a tananyagot. A kutatásból kiderül, hogy a digitális munkarend hatékony lebonyolítása jelentős mértékben függ a pedagógusok egyéni digitális kompetenciáitól, valamint az alkalmazkodáshoz való nyitottságtól. Javasoljuk, hogy intézményenként tanárok és diákok bevonásával alakuljanak olyan munkacsoportok, amelyek célja a digitális munkarendhez és az informatikai kihívásokhoz nehezen alkalmazkodó pedagógusok felzárkóztatása.

A digitális munkarend során számtalan pedagógus kezdett el otthonról is elérhető digitális segédanyagokat, szemléltető eszközöket, valamint interaktív anyagokat használni, amelynek segítségével könnyebben értelmezhetőek a természettudományok összefüggései és jelenségei. Javasoljuk, hogy ezek használatát a hagyományos, tantermi oktatás során is folytassák. Azokon a helyeken, ahol ezek órán nem bemutathatóak (megfelelő eszközök hiányában), ott a tartalmakhoz való hozzáférést a tanóra után küldjék meg a tanulóknak, hogy ezeket otthon, a saját tanulási folyamatok során felhasználhassák. Javasoljuk, az otthonról elérhető, már létező digitális segédanyagok, digitális szemléltető eszközök és az interaktív anyagok népszerűsítését és használatát.

A tantermen kívüli, digitális munkarendben sok intézményben központi szerepet töltött be az e-KRÉTA rendszer használata. Ennek megfelelően nőtt a rendszer kapacitása, csökkent a válaszüzeje a szervereknek. Javasoljuk, hogy az intézmények a hagyományos, tantermi oktatás során is alkalmazzák az e-KRÉTA rendszer korábban nagyrésztben kihasználatlan funkcióit, mint például az e-ügyintézés, házi feladat feljegyzése, számonkérések feljegyzése.

A digitális munkarend során a számonkérések és a házi feladatok sokszor beadandó, kutató-jellegű munkák formájában valósultak meg. Ez a gyakorlat nélkülözhetetlen olyan készségek fejlesztéséhez, amiket a diákok később a továbbtanulás során vagy a munkaerőpiacon tudnak alkalmazni. Ezért javasoljuk az önálló, kutató jellegű feladatok alkalmazását a köznevelésben és ennek a szemléletnek a népszerűsítését.

A tantermen kívüli, digitális munkarendben számtalan tanuló barátkozott meg az elektronikus jegyzeteléssel (laptopon, tableten). Ennek megfelelően javasoljuk, hogy ennek lehetőségét a hagyományos, tantermi oktatás keretein belül is biztosítsák. Ez ma sok helyen az intézmények házi rendjébe ütközik, ezért javasoljuk a szemléletváltást. Az elektronikus jegyzetelés és a digitális oktatási formák alkalmazása végett szükségesnek látjuk, hogy az intézmények biztosítsák a pedagógusok és a diákok számára az *eduroam* fiókjaik használatához szükséges

adatokat, ezzel biztosítva a nagysebességű internet használatának lehetőségét az iskolákban, ott, ahol ez eddig nem történt meg.